

תשס"ח
 2008
 X8415

עסקים שעובדיהם שירתו במילואים במהלך שנת 2007

ממצאי סקר מיוחד

רקע

בשנת 2004 חתמו נציגי המעסיקים בישראל על אמנה שבמסגרתה התחייבו לתמוך ולחזק את עובדיהם המשרתים במילואים. לאות הוקרה לפועלם של עסקים אלו, עורך מדי שנה קצין מילואים ראשי טקס לחלוקת פרס מגן מילואים למעסיקים מצטיינים. לקראת הטקס שיתקיים ב-25.8.2008 ערך מינהל מחקר וכלכלה במשרד התמ"ת, בשיתוף קצין מילואים ראשי בצה"ל, סקר עסקים בנושאים הנוגעים לשירות המילואים של העובדים, ומידת ההיכרות ויישום אמנת המילואים. במהלך החודשים אפריל ומאי 2008 רואיינו 1,150 עסקים בכל ענפי המשק. יש להדגיש שממצאי הסקר משקפים רגיעה יחסית במצב הביטחוני. בסקר נכללו עסקים המעסיקים לפחות עובד שכיר אחד והמדגם התבסס על רשימת העסקים הנכללים בסקר המעסיקים השוטף של מינהל מחקר וכלכלה במשרד התעשייה המסחר והתעסוקה¹.

עיקרי הממצאים

1. עסקים נעשו לציאת צוה"מ מילואים - 32 אלף עסקים, המהווים 21% מכלל העסקים במגזר העסקי, דיווחו שלפחות אחד מעובדיהם יצא לשירות מילואים במהלך שנת 2007. ממוצע העובדים שיצאו למילואים עמד על 3 עובדים לעסק.

שיעור העסקים שלפחות אחד מעובדיהם שירתו במילואים בשנת 2007, לפי גודל עסק במספר עובדים, באחוזים מהקבוצה

גודל עסק בעובדים	אחוז מהקבוצה
1 עד 4	8.5%
5 עד 9	23.1%
10 עד 19	36.2%
20 עד 49	68.2%
+50	78.1%
בממוצע כלל העסקים	20.8%

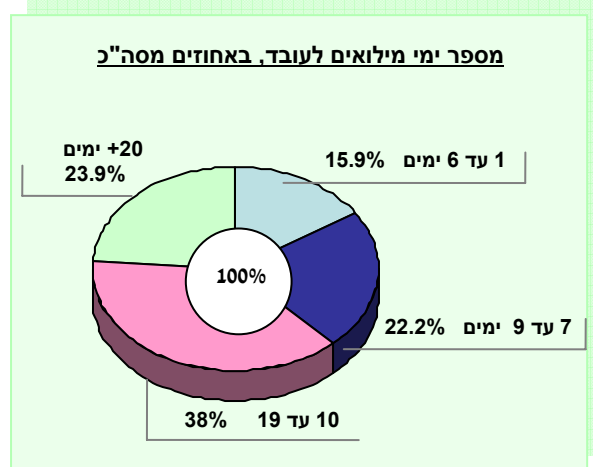
כצפוי נמצא קשר בין גודל העסק לבין שיעור העסקים שלפחות אחד מעובדיהם יצא למילואים. בעסקים הקטנים המעסיקים עד 4 עובדים, רק 9% מהעסקים דיווחו שעובד שלהם יצא למילואים בשנת 2007. השיעור גדל ברציפות עד ל-78% בעסקים גדולים יחסית המעסיקים 50 עובדים ויותר.

ההבדלים בשיעור העסקים שעובדיהם יצאו למילואים על פי ענפי המשק היו קטנים יחסית

¹סקר המעסיקים של מינהל מחקר וכלכלה במשרד התעשייה המסחר והתעסוקה הוא סקר רבעוני שוטף הנערך ברציפות החל משנת 1997. בסקר נבדקים כ-2,400 עסקים במגזר העסקי ונבדקים בו מכלול של נושאים הקשורים לתחומי התעסוקה.

והם משקפים בעיקר הבדלים על פי מגדר. כצפוי, בענפים בהם מועסק שיעור גבוה של נשים- כמו ענפי החינוך והבריאות, נמצא שיעור נמוך יותר של עסקים המדווחים שלפחות עובד אחד שלהם יצא למילואים.

2. pen זמן האיילאים - על פי דיווח העסקים, שירות מילואים נמשך 15 יום בממוצע לעובד. קרוב לרבע מהעסקים דיווחו שבממוצע יצאו עובדיהם למילואים ל- 20 יום ויותר, 38% דיווחו שמשך זמן המילואים היה בין 10 ימים ל- 19 יום, ושיעור דומה דיווחו על ממוצע של פחות מ- 10 ימים.

3. בקשות הולת"ם - כ- 4 אלף עסקים, המהווים 13% מכלל העסקים שעובדיהם קיבלו זימון למילואים, הגישו בקשות לביטול, דחייה או קיצור של שירות המילואים. הבקשות התייחסו לכ- 5,300 עובדים, דהינו, עסקים הגישו בקשות ולת"ם עבור 1.3 עובדים בממוצע. יש להדגיש כי הנתון האחרון כולל גם עסקים שפנו ישירות למפקדים של העובדים מאחר והעסקים לא תמיד עשו הבחנה בין פניה לולת"ם לבין פניה למפקדים הישירים.

על פי הדיווח של העסקים, בקשותיהם לביטול, דחייה או קיצור של המילואים אושרו ברובן על ידי הולת"ם או על ידי המפקדים הישירים בשטח. כ- 66% מהעסקים ציינו שהבקשות שלהם התקבלו במלואן או בחלקן.

מידת ההתחשבות של הולת"ם והמפקדים הישירים

מידת ההתחשבות	הולת"ם	המפקדים הישירים
במידה רבה ¹	29.3%	45.1%
במידה בינונית	41.8%	16.6%
במידה מעטה ²	28.9%	38.3%
סה"כ	100.0%	100.0%

(1) ובמידה רבה מאד (2) ובכלל לא

4. מידת התחשבות הולת"ם והמפקדים הישירים בבקשות צסקיט - 29% מהעסקים טענו כי הולת"ם אינו מתחשב בעסקים. האחרים התפלגו בין 42% מהעסקים שסברו כי ההתחשבות של הולת"ם בעסקים היא בינונית ו- 29% שהעריכו שהולת"ם מתחשב בבקשותיהם במידה רבה או רבה מאד.

בהתייחסות עסקים למפקדים הישירים, קבוצה גדולה מבין העסקים סברה כי ההתחשבות היא רבה ורבה מאד (45%), וקבוצה לא מבוטלת העריכה כי המפקדים אינם מתחשבים בעסקים (38%). כלומר, בהערכת המפקדים הישירים הנטייה הייתה לבחור בתשובות הקיצוניות - שהמפקדים נוטים להתחשב במידה רבה/רבה מאד או שאינם נוטים להתחשב כלל.

מרבית העסקים (58%) היו מרוצים ממהירות התגובה של הולת"ם לפנייתיהם. האחרים התפלגו בין כאלה ששביעות רצונם הייתה בינונית (32%) וכאלה שלא היו שבעי רצון כלל (11%).

5. הפגיעה בעסק – 18% מהעסקים דיווחו שהיציאה למילואים של עובדיהם בשנת 2007 פגעה בעסק במידה רבה. עוד 23% העריכו את הפגיעה כבינונית והרוב (59%) העריכו שלא הייתה פגיעה או שהפגיעה הייתה מעטה. נמצא קשר, אף כי לא חזק, בין גודל העסק לבין הערכת הפגיעה בעקבות שירות העובדים במילואים. במפעלים הקטנים המעסיקים עד 19 עובדים, 22% מהעסקים העריכו שהיציאה של עובדים למילואים פוגעת בעסק במידה רבה, לעומת 13% בעסקים הגדולים יותר הסבורים כך.

6. זמן השירות המרבי – בהקשר לפגיעה בעסק, התבקשו העסקים להעריך מהו לדעתם הזמן המרבי שניתן לגייס עובדים לשירות מילואים (רגיל) מבלי לפגוע בעסק יתר על המידה. 60% מסך העסקים שעובדיהם נחשפו למילואים סברו כי יש להגביל את משך שרות המילואים לתקופה של עד שבוע, 25% העריכו שניתן לגייס למילואים לתקופה של בין שבוע ועד שלושה שבועות, ו- 15% הנותרים העריכו שגיוס למילואים של עובדים למשך 30 יום ויותר לא תיפגע במידה ניכרת בפעילות העסק. בממוצע, העריכו המעסיקים כי משך הגיוס הסביר של עובדים למילואים הינו 11 יום.

נמצא כי רוב העסקים (57%) העריכו כי עובדיהם נקראו לתקופת מילואים ארוכה מדי, מאחר ומספר ימי המילואים אליהם נקראו העובדים בשנת 2007 היה גבוה ממספר ימי המילואים המרבי שהם נטו להסכים עליו. למעלה ממחצית הקבוצה (31%) דיווחו שהפער בין זמן שרות המילואים בפועל לבין הזמן הרצוי היה גבוה מ- 10 ימים.

בשאר העסקים (43%) משך זמן הגיוס המרבי למילואים, כפי שהוגדר על ידי העסקים, היה דומה (15%) או נמוך (28%) מזה שאליו יצאו עובדיהם בפועל.

בסה"כ ביקשו עסקים לקצר ב- 4 ימים את משך הזמן הממוצע לעובד הנקרא למילואים.

7. מצורבות צורדיס בעסק בזמן השירות במילואים – העסקים נשאלו עד כמה שכיחות תופעות שעובדים מבצעים מטלות של מקום העבודה ממקום שירותם, או באים לעבודה בזמן חופשות ממילואים. 14% מהעסקים דיווחו שעובדים שלהם מבצעים מטלות של העסק במקביל לשירות במילואים ו- 24% דיווחו שעובדים באים לעבודה בזמן חופשות ממילואים.

8. הכרת אמנת המעסיקים – אמנת המעסיקים נחתמה על ידי ארגוני המעסיקים בנוכחות נציגי הממשלה והצבא. המעסיקים התחייבו באמנה לעשות כל שניתן על מנת למזער את הנזק הנגרם לעובד היוצא לשירות מילואים ולתמוך, לדאוג ולחזק את מעמדו. רק 13% מהעסקים דיווחו שהם מכירים את אמנת המעסיקים למען העובדים המשרתים במילואים.

9. קיומם של נהלים להגנה על זכויות המשרתים במילואים – העסקים נשאלו האם קיימים בעסק נהלים לשמירה על קשר עם המשרתים במילואים, האם העסק מקיים קשר עם משפחות המשרתים במילואים, האם מונה נציב קבילות לטיפול בבעיות של משרתים במילואים והאם קיימים נהלים למתן פיצוי והוקרה למשרתים במילואים.

נמצא כי 19% מהעסקים מדווחים שהעסק מקיים קשר עם המשפחות, 12% מדווחים שנקבעו נהלים לשמירה על קשר עם המשרתים במילואים, 7% מדווחים שיש לעסק נהלים העוסקים בתגמול והוקרה של עובדים המשרתים במילואים ו- 6% מדווחים שמונה נציב קבילות לטיפול במשרתים במילואים.

10. תפיסת האצטיקית את צרכיות המשרתים במילואים – העסקים נשאלו בסקר האם המשרתים במילואים תורמים לעסק יותר מעובדים אחרים, האם שירות במילואים מהווה אינדיקאטור ליכולת גבוהה וכישורים, האם עובדים נוהגים בראיונות עבודה לדווח שהם משרתים במילואים והאם העסקים שואלים מרואיינים בראיון הקבלה לעבודה האם הם משרתים במילואים.

רק מיעוט מהעסקים (25%) סבורים שהשירות במילואים הוא תמיד או בדרך כלל אינדיקאטור לעובדים בעלי יכולת וכישורים מעל לממוצע, 24% דיווחו שהם תמיד או בדרך כלל שואלים מרואיינים לעבודה על שירות מילואים, 20% אמרו שמועמדים לעבודה מציינים תמיד או בדרך כלל שהם משרתים במילואים ו- 15% סברו שעובדים המשרתים במילואים תורמים לעסק יותר מעובדים אחרים.